

NEFISKALINIŲ (NETARIFINIŲ) EKSPORTO APRIBOJIMŲ EUROPOS BENDRIJOS
VIDAUS RINKOJE DRAUDIMAS

Agnė Vaitkevičiūtė *

*Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Europos Sąjungos teisės katedra
Ateities g. 20, LT-08303 Vilnius
Telefonas 271 45 12
Elektroninis paštas estk@mruni.lt*

Pateikta 2006 m. birželio 23 d., parengta spausdinti 2006 m. spalio 3 d.

Santrauka. Šiame straipsnyje analizuojami nefiskalinių (netarifinių) eksporto apribojimų Europos Bendrijos (toliau – EB) vidaus rinkoje draudimo probleminiai klausimai. Nefiskalinius (netarifinius) eksporto apribojimus draudžia Europos Bendrijos Steigimo Sutarties (toliau – Sutartis) 29 straipsnis, tačiau teisinėje literatūroje Sutarties 29 straipsnio analizei skiriama nepakankamai dėmesio. Daugiausia dėmesio daugelio užsienio teisininkų darbuose skiriama Europos Teisingumo Teismo (toliau – ETT) jurisprudencijos nagrinėjimui. Nepaisant to, dažnai yra tik paminima, jog EB draudžiami ne tik importo apribojimai, kaip jie suprantami pagal Sutarties 28 straipsnį, bet ir eksporto apribojimai remiantis Sutarties 29 straipsniu, kurių apimtį aiškinti paliekama ETT. Kita dalis užsienio autorių pateikia kiek išsamesnę Sutarties 29 straipsnio analizę, detaliau panagrinėdami kai kurias svarbesnes ETT bylas. Tačiau ETT praktikoje bylų, susijusių su Sutarties 29 straipsnio aiškinimu, nėra daug. Todėl šiame straipsnyje bus nagrinėjamos dažniausiai užsienio teisinėje literatūroje aptariamoms bylos, jas papildant kitomis bylomis, apibendrintomis išanalizavus ETT praktiką nagrinėjamu klausimu, kurios geriausiai atspindi tiek kiekybinių eksporto apribojimų, tiek lygiaverčio poveikio priemonių taikymą valstybių narių praktikoje.

Pirmoje straipsnio dalyje apžvelgiami kiekybinių eksporto apribojimų klausimai, antroji straipsnio dalis skiriama lygiaverčio poveikio priemonių analizei.

Šio straipsnio tikslas – remiantis Sutarties 29 straipsnio nuostatomis analizuoti ETT jurisprudenciją, teisinėje literatūroje išsakytas nuomones, EB institucijų priimtus antrinės teisės aktus, siekiant kaip galima išsamiau atskleisti netarifinių (nefiskalinių) eksporto apribojimų draudimo sampratą, apimtį, pateikti šių eksporto apribojimų pavyzdžių.

Pagrindinis tyrimo objektas – ETT sprendimai, teisinė literatūra, EB institucijų antrinės teisės aktai.

Nagrinėjant pasirinktą tyrimo objektą taikyti šie moksliniai metodai: lyginamasis, loginis-analitinis, sisteminis, analogijos, istorinis ir lingvistinis.

Pagrindinės sąvokos: bendroji rinka, valstybės narės, laisvas prekių judėjimas, eksportas, prekė, nefiskaliniai (netarifiniai) eksporto apribojimai, kiekybiniai eksporto apribojimai, lygiaverčio poveikio priemonės, atskirai taikomos priemonės, bendrai taikomos priemonės, diskriminuojančios priemonės, nediskriminuojančios priemonės.

IŽANGA

Sutarties [1] 29 straipsnyje¹ teigiama, jog valstybių

* Mykolo Romerio universiteto Teisės fakulteto Europos Sąjungos teisės katedros doktorantė.

¹ G. Vitkaus sudarytame leidinyje „Europos Sąjunga. Steigimo dokumentai ir Sutartis dėl Konstitucijos Europai“ (Vilnius: Eugrimas, 2005) pateiktame Sutarties tekste yra esminių vertimo klaidų – 28 ir 29 straipsniai išversti kaip draudžiantys kiekybinius eksporto apribojimus ir visas lygiaverčio poveikio priemones. Tuo tarpu Sutarties 28 straipsnis turi reglamentuoti kiekybinius importo apribojimus ir visas lygiaverčio poveikio priemones.

narių tarpusavio prekyboje draudžiami kiekybiniai eksporto apribojimai ir visos lygiaverčio poveikio priemonės (toliau – lygiaverčio poveikio priemonės). Pagal Sutarties 29 straipsnį eksportas reiškia eksportą iš vienos EB valstybės narės į kitą ir netaikomas prekybai tarp valstybių narių ir valstybių, nesančių EB narėmis, netgi tais atvejais, kai valstybė yra padavusi prašymą stoti į Europos Sąjungą [2].

Sutarties 29 straipsnio taisyklė – viena esminių efektyviam EB vidaus rinkos funkcionavimui, užkertanti kelią įvairioms laisvo prekių judėjimo kliūtims bei ap-

ribojanti valstybių narių veiksmų laisvę reguliuoti atskiras EB vidaus rinkos sritis. Minėto straipsnio paskirtis – panaikinti rinką ribojančias nacionalines prekybos taisykles ir sudaryti sąlygas prekių EB teritorijoje eksportui [3, p. 768].

1. KIEKYBINIŲ EKSPORTO APRIBOJIMŲ DRAUDIMAS

Viena nefiskalinių (netarifinių) eksporto apribojimų rūšis – kiekybiniai apribojimai. Jie yra draudžiami, ir tai įtvirtina Sutarties 29 straipsnis. Tačiau nei ETT praktikoje, nei teisinėje literatūroje nėra išsamesnės šio klausimo analizės, lyginant su kiekybiniais apribojimais, kaip jie suprantami pagal Sutarties 28 straipsnį (Sutarties 28 straipsnis reglamentuoja, jog valstybių narių tarpusavio prekyboje draudžiami kiekybiniai importo apribojimai ir visos lygiaverčio poveikio priemonės). *Geddo* byloje [4] ETT pripažino, kad kiekybinių apribojimų draudimas apima priemones, kurios visiškai arba iš dalies (priklauso nuo aplinkybių) riboja prekių importą, **eksportą** arba tranzitą (7 dalis). Nors šis apibrėžimas gana siauras ir apima tik labiausiai ribojančias (protektionistines) priemones, nėra pagrindo kitaip traktuoti kiekybinius eksporto apribojimus pagal Sutarties 29 straipsnį.

Taigi kiekybiniai eksporto apribojimai gali būti dviejų rūšių: visiškas eksporto apribojimas, t. y. draudimas, ir eksporto į kitas EB valstybes nares ribojimas (kvotų sistema). Dėl visiško eksporto konkrečiai prekei uždraudimo problemų nekyla. Tačiau dėl kvotų vienos nuomonės nėra. Teisinėje literatūroje bene dažniausiai pateikiamas kvotų pavyzdys – reikalavimas turėti eksporto licenciją [5, p. 341]. Tačiau pačios kvotos, atsižvelgiant į aplinkybes, gali būti pripažįstamos tiek kiekybiniu eksporto apribojimu, tiek lygiaverčio poveikio priemone. Tai, beje, patvirtina ir ETT praktika [6, p. 220]. Manytina, kad tokia nuomonė pagrįsta, nes pati kvotų sistema yra labai skirtinga. Tais atvejais, kai ši sistema akivaizdžiai riboja prekių eksportą, ji turėtų būti pripažįstama kiekybiniu eksporto apribojimu (pavyzdžiui, visai nemotyvuotas atsisakymas išduoti eksporto licenciją). O jeigu ji yra paslėpta – lygiaverčio poveikio priemone (įvairiomis priežastimis grindžiamas atsisakymas išduoti eksporto licenciją).

ETT praktikos, susijusios su kiekybiniais eksporto apribojimais, nėra daug. Išanalizavus ETT praktiką nagrinėjamu klausimu, paminėtinos šios svarbiausios bylos: *Commission v. Italy* [7], *Hedley Lomas* [8], *Ex parte Compassion in World Farming* [9]. Pasitelkiant šias bylas bus bandoma atskleisti kiekybinių eksporto apribojimų esmę ir apimtį.

1.1. *Commission v. Italy* byla [7]

Nors byloje *Commission v. Italy* [7] ginčas kilo dėl fiskalinių eksporto apribojimų (rinkliavų, kurias Italija nustatė į kitas valstybes nares eksportuojant istorines, meno, archeologines ir etnografinio pobūdžio vertybes), kaip jie suprantami pagal Sutarties 25 straipsnį (P. 427),

tačiau byla svarbi tuo, jog ETT atskleidė skirtingą nefiskalinių eksporto apribojimų (kiekybinių apribojimų ir lygiaverčio poveikio priemonių) ir fiskalinių eksporto apribojimų – muitų ir lygiaverčio poveikio privalomųjų mokesčių – prigimtį. ETT pakartojo *Geddo* byloje [4] pateiktą formuluotę, kad kiekybiniai apribojimai turi būti suprantami kaip priemonės, kurios visiškai ar iš dalies riboja prekių importą, eksportą arba tranzitą. Šie apribojimai, taip pat kaip ir lygiaverčio poveikio priemonės pagal Sutarties 29 straipsnį, skirtingai nei fiskaliniai eksporto apribojimai, gali būti pateisinami Sutarties 30 straipsnio išimtimis [7, p. 430]. Galutinė ETT išvada buvo tokia, jog ginčijama nacionalinio Italijos teisės akto nuostata pažeidė ne Sutarties 29, bet 25 straipsnį. Apibendrinant ETT sprendimą šioje byloje galima konstatuoti, jog Sutarties 29 straipsnyje įtvirtintas kiekybinių eksporto apribojimų draudimas nėra absoliutus – nors kiekybiniai eksporto apribojimai visais atvejais pažeidžia šį straipsnį, tačiau konkrečiais atvejais gali būti pateisinami.

1.2. *Hedley Lomas* byla [8]

Didžiosios Britanijos įmonei buvo atsisakyta išduoti licenciją gyvū avių į Ispaniją eksportui. Atsisakymas buvo grindžiamas tuo, jog elgesys su avimis Ispanijos skerdyklose pažeidė direktyvą, reglamentuojančią gyvulių skerdimo klausimus – ji, Didžiosios Britanijos nuomone, buvo netinkamai įgyvendinta Ispanijoje (1–12 dalys). ETT nusprendė, jog valstybės narės atsisakymas išduoti eksporto licenciją yra kiekybinis eksporto apribojimas pagal Sutarties 29 straipsnį, tačiau jį galima pateisinti siekiant apsaugoti gyvulių gyvybę ir sveikatą (Sutarties 30 straipsnis). Tačiau šiuo straipsniu negalima remtis tuo atveju, jeigu konkreti direktyva, turinti specialų tikslą, derina tam tikrus klausimus. Direktyva dėl gyvulių skerdimo nenumatė, kad už jos neįgyvendinimą valstybėms narėms galėtų būti skiriamos kokios nors poveikio priemonės – valstybės narės vis tiek privalo imtis visų įmanomų priemonių užtikrinti EB teisės veiksmingumą (14–21 dalys). Taigi Didžiosios Britanijos atsisakymas išduoti eksporto licenciją ETT buvo pripažintas kiekybiniu eksporto apribojimu pagal Sutarties 29 straipsnį, pažeidė šį straipsnį ir negalėjo būti pateisinamas.

1.3. *Ex parte Compassion in World Farming* byla [9]

Ginčas šioje byloje buvo susijęs su gyvū veršiukų eksportu iš Didžiosios Britanijos (veršiukai buvo vežami tam tikrose dėžėse pažeidžiant nacionalinius ir tarptautinius elgesio su gyvuliais standartus. Beje, šiuo klausimu buvo priimta ir EB direktyva dėl minimalaus elgesio su naminiiais gyvuliais). ETT nusprendė, kad veršiukų eksporto į kitas valstybes nares draudimas/apribojimas yra kiekybinis eksporto apribojimas pagal Sutarties 29 straipsnį, todėl galėjo pažeisti šį straipsnį. ETT manymu, jei Didžioji Britanija būtų apribojusi/uždraudusi veršiukų eksportą, tai galėjo turėti di-

džiulę įtaką rinkos kainų nustatymui bei pakenkti EB vidaus rinkos funkcionavimui. Pateisinti tokio apribojimo nebegalima, jei yra priimta direktyva, vienodinanti tam tikrą sritį ir nustatanti specialų tikslą. Valstybės narės turi įgyvendinti tokios direktyvos nuostatas savo nacionalinėje teritorijoje išlaikydamos teisę nustatyti griežtesnius reikalavimus – šia galimybe pasinaudojo ir Didžioji Britanija. Taigi gyvų veršiukų eksporto uždraudimas/apribojimas būtų buvęs nesuderinamas su direktyvos nuostatomis (39–47 dalys).

Apibendrintai galima teigti, kad kiekybiniai eksporto apribojimai visais atvejais pažeidžia Sutarties 29 straipsnį, tačiau tam tikrais atvejais gali būti pateisinami konkrečiomis išimtimis (Sutarties 30 straipsnis). Tai atskleidžia skirtingą kiekybinių eksporto apribojimų ir fiskalinių eksporto apribojimų prigimtį. Pastarieji visais atvejais pažeidžia Sutarties 25 straipsnį ir negali būti pateisinami.

EB valstybė narė, nustačiusi kiekybinį eksporto apribojimą, nebegali remtis Sutarties 30 straipsniu, jei yra priimta konkrečią sritį vienodinanti direktyva, turinti specialų tikslą ir numatanti tam tikras poveikio priemones už joje nustatytų reikalavimų neįgyvendinimą. Jeigu tokių priemonių direktyvoje nėra nustatyta, valstybės narės vis tiek privalės imtis visų įmanomų priemonių direktyvos nuostatomis įgyvendinti ir užtikrinti EB teisės veiksmingumą.

2. LYGIAYERČIO POVEIKIO PRIEMONIŲ DRAUDIMAS

Lygiaverčio poveikio priemonės draudžia tas pats Sutarties 29 straipsnis. Lygiaverčio poveikio priemonėms tiek teisinėje literatūroje, tiek ETT praktikoje skirta daugiau dėmesio nei kiekybiniam eksporto apribojimams. Tačiau ir ši analizė užima gerokai mažiau vietos, jeigu lygintume su tuo, kiek daug dėmesio teisinėje literatūroje ir ETT praktikoje skirta lygiaverčio poveikio priemonių, kaip jos suprantamos pagal Sutarties 28 straipsnį, analizei.

Lygiaverčio poveikio priemonės pagal Sutarties 29 straipsnį galima skirstyti į dvi rūšis – bendrai ir atskirai taikomas. Beje, ETT sprendimuose šios sąvokos nėra vartojamos. Toks skirstymas atsirado panaikinus 1969 m. gruodžio 22 d. Komisijos direktyvą, pagrįstą 33 straipsnio 7 dalies nuostatomis, dėl priemonių, turinčių kiekybiniam importo apribojimams lygiavertį poveikį, kurioms netaikomos kitos nuostatos, priimtos pagal Europos ekonominės bendrijos sutartį, (70/50/EEB) (toliau – Direktyva 70/50) [10] bei buvo išplėtotas teisinėje literatūroje [11]. Direktyva 70/50 [10] taikoma importui, tačiau, atsižvelgiant į tai, jog ETT importo ir eksporto apribojimų laisvame prekių judėjime klausimus dažnai aiškino lygiagrečiai, Direktyva 70/50 [10] galima vadovautis aiškinant lygiaverčio poveikio priemonių sampratą pagal Sutarties 29 straipsnį.

Vadovaujantis Direktyvos 70/50 [10] nuostatomis, draudžiamos priemonės, kuriomis importui arba importuotų gaminių pardavimui bet kuriame pardavimo etape numatoma sąlyga, kuri taikoma tik importuotiems ga-

miniams, arba tokia sąlyga, kuri skiriasi nuo vietos gaminiams taikomos ir yra sunkiau įvykdoma, arba priemonės, kurios yra palankesnės vietos gaminiams arba suteikia jiems preferenciją, išskyrus pagalbą, kuriai sąlygos gali būti taikomos arba netaikomos (2 straipsnis). Tokios priemonės turi būti laikomos atskirai taikomomis. Taip pat draudžiamos priemonės, kurios siejasi su gaminio forma, dydžiu, svoriu, sudėtimi, pateikimu, tapatumo nustatymu arba gaminio pristatymu ir kurios yra vienodai taikomos vietos ir importuotiems gaminiams, jeigu tokių priemonių ribojamasis poveikis laisvam prekių judėjimui yra didesnis nei leidžia taisyklės, t. y. kai ribojamasis poveikis laisvam prekių judėjimui yra neproporcingai didelis palyginti su jo paskirtimi arba to paties tikslo negalima pasiekti kitomis, mažiau prekybą ribojančiomis, priemonėmis (3 straipsnis). Šios priemonės suprantamos kaip bendrai taikomos. Taigi galima daryti išvadą, jog, vertinant bendrai taikomų priemonių draudžiamumą pagal Sutartį, būtina atsižvelgti į proporcingumo principą.

Lygiaverčio poveikio priemonės pagal Sutarties 29 straipsnį dar galima skirstyti į diskriminuojančias ir nediskriminuojančias. Šis skirstymas atsirado ETT jurisprudencijoje [12] ir taip pat buvo išplėtotas teisinėje literatūroje [13].

Taip pat prisimintina, kad, remiantis *Commission v. Italy* byla [7], lygiaverčio poveikio priemonės, kurios pažeidžia Sutarties 29 straipsnį, skirtingai nei fiskaliniai eksporto apribojimai, gali būti pateisinamos Sutarties 30 straipsnio išimtimis (p. 430).

Toliau šiame straipsnyje bus analizuojama, kokios priemonės yra nesuderinamos su Sutarties 29 straipsniu, t. y. jį pažeidžia, ir kokios priemonės šio straipsnio nepažeidžia. Bus keliamas klausimas, ar tiek bendrai, tiek atskirai taikomos priemonės gali būti ir diskriminuojančios, ir nediskriminuojančios.

2.1. Bendrai taikomų priemonių leistinumumas pagal Europos Bendrijos Steigimo Sutarties 29 straipsnį

Remiantis Direktyva 70/50 [10], galima teigti, kad bendrai taikomos priemonės – tai tokios nacionalinės taisyklės, kurios vienodai taikomos tiek EB valstybės narės vidaus rinkoje esančioms prekėms, tiek prekėms, eksportuojamoms į kitas valstybes nares. Norint visapusiškai išsiaiškinti, ar bendrai taikomos priemonės pažeidžia Sutarties 29 straipsnį, būtina panagrinti ETT praktiką.

Iš ETT argumentų, pateiktų *Bouhelier* bylos sprendime [14], sukėlusiam nemažai diskusijų teisinėje literatūroje, tapo aišku, kad *Dassonville* bylos [15] formuluotė, jog visos EB valstybių narių priimtose prekybos taisyklės, kurios tiesiogiai ar netiesiogiai, faktiškai ar potencialiai gali pažeisti prekybą EB viduje, laikomos lygiaverčio poveikio priemonėmis, visais atvejais vienoda apimtimi taikomos tiek atskirai, tiek ir bendrai taikomoms priemonėms pagal Sutarties 28 ir 29 straipsnius. Jeigu ETT vėliau būtų palaikęs tokią plačią savo paties suformuluotą poziciją, tarp Sutarties 28 ir 29

straipsnių nebūtų jokių skirtumų (reikėtų atkreipti dėmesį, jog pripažįstama, kad Sutarties 28 straipsnį pažeidžia tiek bendrai, tiek atskirai taikomos priemonės). Sutarties 28 straipsnį pažeis netgi tokios bendrai taikomos priemonės, kurios nėra diskriminuojančios, todėl diskriminacija yra pakankama, bet nebūtina sąlyga, norint konstatuoti Sutarties 28 straipsnio pažeidimą [16, p. 613–614]. Tokį platų lygiaverčio poveikio priemonių, kaip jos suprantamos pagal Sutarties 28 straipsnį, aiškinimą ETT pateikė *Dassonville* byloje [15] ir išplėtojo *Cassis de Dijon* [17] ir *Keck* [18] bylose. Tačiau *Groenveld* byloje [12] ETT priėmė jau kitokį sprendimą. Šioje byloje ginčas kilo dėl bendrai taikomų priemonių – Olandijos įstatyme įtvirtinto draudimo visiems nacionaliniams gamintojams mėsos produktuose naudoti arkliena. Tokiu draudimu buvo siekiama užtikrinti, kad į kitas valstybes nares nebūtų eksportuojama mėsa, kurios sudėtyje yra arklienos (1–3 dalys). ETT pripažino, kad Sutarties 29 straipsniui prieštarauja tik tokios nacionalinės priemonės, kurių tikslas arba taikymo rezultatas – eksporto į kitas valstybes nares ribojimas, dėl kurio atsiranda valstybės narės vidaus ir eksporto rinkos nevienodas traktavimas pirmenybę teikiant nacionalinei rinkai ribojant eksportuojamas prekes. ETT manymu, Olandijos įstatyme įtvirtintas draudimas buvo objektyviai taikomas tiek tai produkcijai (mėsai), kuria prekiauta valstybės vidaus rinkoje, tiek eksportuojamai produkcijai, todėl buvo suderinamas su Sutarties nuostatomis. Taigi nacionalinė priemonė, visiems mėsos gamintojams draudžianti savo produkcijoje naudoti arkliena, nepažeidžia Sutarties 29 straipsnio, jeigu ja nesiekama **diskriminuoti** eksportuojamų ir valstybės narės vidaus rinkai skirtų prekių (6–9 dalys).

Iš šių ETT argumentų tapo aišku, jog Sutarties 29 straipsnio nepažeidžia nediskriminuojančios priemonės. Tokios priemonės dažniausiai yra bendrai taikomos, nes jos paprastai nedaro skirtumo tarp valstybės vidaus rinkai skirtų ir eksportuojamų prekių. Svarbu tai, kad *Groenveld* byloje [12] ETT visai nepaisė Generalinio advokato Capotorti nuomonės [19], kuris teigė, jog ginčytos nacionalinės Olandijos įstatymo nuostatos, be abejonės, turėjo daryti įtaką mėsos gaminių eksportui. Generalinis advokatas pagal analogiją bandė taikyti Sutarties 28 (tuometinį 30) straipsnį – pasirėmė *Dassonville* [15] ir *Cassis de Dijon* [17] bylose suformuluotomis taisyklėmis bei nustatė, kad nacionalinio Olandijos įstatymo nuostatos negalėjo būti pateisinamos, nes kitos, ne taip ribojančios priemonės, tokios kaip prekių žymėjimas, galėjo būti panaudotos (beje, toks aiškinimas artimas Direktyvoje 70/50 [10] pateiktam bendrai taikomų priemonių apibrėžimui). Šis ETT žingsnis nesutikti su Generalinio advokato nuomone, be abejonės, buvo lemiamas tolesnei Sutarties 29 straipsnio aiškinimo praktikai.

Vadovaudamasis sprendimu *Groenveld* byloje [12], analogiškas išvadas ETT padarė ir *Oebel* byloje [20]. Vokietijos įstatymas draudė darbą kepyklose nuo 22.00 iki 4.00 valandos bei išvežioti duonos gaminius vartotojams ir mažmenininkams nuo 22.00 iki 5.45 valandos (buvo draudžiamas ir šviežių duonos gaminių išvežioji-

mas į besiribojančias valstybes nares – šiuo atveju Belgiją). Šis draudimas nebuvo taikomas didmenininkams, tarpininkams, distributoriams, kadangi pagrindinis tokio nacionalinio įstatymo tikslas buvo susijęs su vidutinio dydžio kepyklų apsauga nuo nuolatinio naktinio darbo (2–5 dalys). ETT nusprendė, jog nacionalinės Vokietijos įstatymo nuostatos nepažeidė Sutarties 29 straipsnio, nes sudarė šalies ekonominės ir socialinės politikos dalį bei buvo taikomas visoms konkrečioms pramonės sektoriams įmonėms, išsikūrusioms valstybės narės teritorijoje, prekybininkų nediskriminuojant dėl pilietybės ir nedarant jokio skirtumo tarp valstybės narės vidaus rinkai skirtų ir eksportuojamų prekių (11–16 dalys). Tačiau ir šioje byloje Generalinis advokatas Capotorti išsakė kitokią poziciją [21], jau ne tokią radikalia, į kurią ETT vėl neatsižvelgė. Pasak Generalinio advokato, ETT visais atvejais vertindamas, ar nebuvo pažeistas Sutarties 29 straipsnis, turi atsižvelgti į individualias bylos aplinkybes [22, p. 801].

Jongeneel Kaas byloje [23] iškilo klausimas, ar nacionalinis įstatymas, reglamentuojantis sūrių gamybą, yra suderinamas su Sutarties 29 straipsniu, kadangi įstatymas nustatė konkrečias sūrių rūšis, kurios gali būti gaminamos Olandijoje ir kurios turi atitikti tam tikrus kokybės ir sudėties reikalavimus. ETT nusprendė, kad šiuo atveju valstybės narės išlaikė teisę nustatyti tokias nacionalines taisykles jos teritorijoje įsisteigusiems sūrių gamintojams, net jeigu šiomis taisyklėmis siekiama pagerinti nacionalinės produkcijos kokybę atsižvelgiant į vartotojų interesus, todėl Sutarties 29 straipsnis pažeistas nebuvo. Sutarties 29 straipsnio nepažeidė ir nacionalinės taisyklės, nustatančios būtinybę turėti sūrių patikrinimo dokumentus bei ant sūrių pakuotės uždėtą antspaudą, patvirtinantį, jog sūrio gaminiai atitinka nustatytus kokybės reikalavimus (19–28 dalys). Tačiau su Sutartimi būtų nesuderinama nacionalinė taisyklė, kuri įtvirtintų, jog patikrinimo dokumentai būtini tik sūrių eksporto atveju [24, p. 153]. Tai dar kartą patvirtino ETT praktika, jog bendrai taikomos nediskriminuojančios priemonės nepažeidžia Sutarties 29 straipsnio.

Toliau tikslinga panagrinėti *Ravil* [25] ir *Asda* [26] bylas, kuriose iškilo kolizija tarp laisvo prekių judėjimo ir intelektualinės nuosavybės teisių (prekės kilmės pavadinimų apsaugos). Italijos *Prosciutto di Parma* kumpio ir *Grana Padana* sūrio gamintojai kreipėsi į Didžiosios Britanijos ir Prancūzijos teismus (į šias šalis buvo importuojami šie produktai) norėdami, kad būtų uždrausta šiose šalyse vartoti anksčiau minėtus kumpio ir sūrio kilmės pavadinimus, kadangi tiek sūris, tiek kumpis buvo supjaustyti už šių produktų kilmės teritorijos ribų. Šie argumentai buvo grindžiami Italijos teisės aktų reikalavimais, nustatančiais, jog *Prosciutto di Parma* kumpis ir *Grana Padana* sūris būtų smulkinami jų pagaminimo regionuose. Taigi ginčas iš esmės kilo dėl bendrai tiek nacionaliniams gamintojams, tiek eksportuotojams taikomų diskriminuojančių priemonių. Abiejose bylose ETT nusprendė, jog, nors šios nacionalinės priemonės ir pažeidė Sutarties 29 straipsnį, bet buvo pateisinamos [27, p. 829–832]. *Ravil* byloje [25] ETT argumentavo, jog tai, kad sūris *Grana Padano* būtinai tu-

rėjo būti smulkinamas jo pagaminimo regione, pažeidė Sutarties 29 straipsnį, bet buvo pateisinamas pramoninės ir komercinės nuosavybės apsaugos sumetimais ir proporcingas (47, 49, 66, 104 dalys). Analogišką sprendimą ETT priėmė ir *Asda* byloje [26] – tai, kad kumpis *Prosciutto di Parma* turėjo būti smulkinamas ir pakuojamas pagaminimo regione, pažeidė Sutarties 29 straipsnį, bet buvo pateisinamas pramoninės ir komercinės nuosavybės apsaugos sumetimais ir proporcingas (62–66 dalys).

Taigi ETT sprendimas, priimtas *Ravil* [25] ir *Asda* [26] bylose, praplėtė Sutarties 29 straipsnio taikymo apimtį ir paneigė du teiginius. Pirma, jog Sutarties 29 straipsnis nedraudžia bendrai taikomų priemonių, ir antra, kad Sutarties 30 straipsnio išimtimis (taip pat pramoninės ir intelektinės nuosavybės apsauga) gali būti remiamasi norint pateisinti tik atskirai taikomas priemones (atsižvelgiant į proporcingumo principą, suformuluotą *Cassis de Dijon* byloje [17]). Taip atsirado naujas postūmis tolesnei ETT praktikai aiškinant bendrai taikomų priemonių apimtį, kaip jos suprantamos pagal Sutarties 29 straipsnį [27, p. 831–832], kadangi iki tol daugiausia bylų, nagrinėtų ETT, buvo keltas klausimas ne dėl bendrai, bet dėl atskirai taikomų priemonių prieštaravimo Sutarčiai.

Apibendrintai konstatuotina, jog bendrai taikomos priemonės, kurios nėra diskriminuojančios, nepažeidžia Sutarties 29 straipsnio. Diskriminuojančios bendrai taikomos priemonės pažeidžia Sutarties 29 straipsnį, tačiau gali būti pateisinamos Sutarties 30 straipsnio išimtimis, konstatavus, kad tokios priemonės yra proporcingos.

2.2. Atskirai taikomų priemonių draudimas

Jeigu pasiremtume Direktyvos 50/70 [10] nuostatomis, galėtume padaryti išvadą, kad atskirai taikomos priemonės – tai tokios nacionalinės taisyklės, kurios taikomos tik prekėms, eksportuojamoms į kitas EB valstybes nares (paprastai taikant tokias priemones, eksportuojama produkcija atsiduria blogesnėje padėtyje nei nacionalinėje rinkoje esanti produkcija). Atsakyti į klausimą, ar atskirai taikomos priemonės pažeidžia Sutarties 29 straipsnį, tikslinga panagrinėjus ETT praktiką.

Bouhelier byloje [14] ETT pripažino, jog reikalavimas nacionaliniams laikrodžių eksportuotojams įsigyti specialią eksporto licenciją sukuria savavališką (todėl nepateisinamą) diskriminaciją, kuri sudaro kliūtis EB vidaus rinkai ir pažeidžia Sutarties 29 straipsnį. Todėl valstybė narė negali priimti tokių nacionalinių taisyklių, nustatančių, kad prekėms, skirtoms eksportui, būtina įsigyti licenciją/sertifikatą, kurie gali būti neišduoti, jeigu prekių kokybė neatitinka konkrečių reikalavimų, kuriuos nustato sertifikatus išduodanti institucija, net ir tais atvejais, kai tokie sertifikatai išduodami nemokamai (11–18 dalys). Šioje formuluotėje ETT neišskyrė, kad priemonė, pažeidžianti Sutarties 29 straipsnį, turi būti diskriminuojanti, t. y. įtvirtinanti nacionalinės produkcijos prioritetą eksportuojamos produkcijos atžvilgiu. Todėl preziumuota, jog Sutarties 29 straipsnį pažeisčių ne

tik atskirai, bet ir bendrai taikomos priemonės. Toks požiūris pasirodė per daug platus, todėl jau *Groenveld* byloje [12] ETT pripažino, kad Sutarties 29 straipsniui prieštarauja tik tokios priemonės, kurių tikslas arba taikymo rezultatas – eksporto į kitas valstybes nares ribojimas, kai atsiranda valstybės narės vidaus ir eksporto rinkos nevienodas traktavimas pirmenybę suteikiant nacionalinei rinkai ribojant eksportuojamas prekes (7–9 dalys). Iš esmės ši sąvoka taikytina atskirai taikomoms priemonėms (atskirai taikomos priemonės dažniausiai būna diskriminuojančios). Tai patvirtina toliau analizuojamos ETT nagrinėtos bylos.

Inter-Huiles byloje [28] ginčas kilo dėl Prancūzijos teisės aktuose nustatyto draudimo eksportuoti panaudotus tepalus perdirbti užsienio valstybių, tarp jų ir kitų EB valstybių narių, įmones. ETT nusprendė, kad Prancūzijos nacionalinės teisės normos dėl panaudotų tepalų surinkimo ir tvarkymo, kurios draudė šias atliekas eksportuoti perdirbti ar tvarkyti į kitos valstybės narės įmones, pažeidė Sutarties 29 straipsnį (12–15 dalys). Taigi Prancūzija galėjo nustatyti tam tikras specifines schemas, bet negalėjo nustatyti kliūčių eksportui [29, p. 1321].

Nertsvoederfabriek byla [30] iškėlė klausimą, ar nacionalinės taisyklės, nustatančios, kad Olandijos gamintojai privalo perleisti paukštienos atliekas perdirbti tik įmonėms, kurios turi specialiai tam tikslui vietos valdžios institucijų išduotą licenciją, nepažeidžia Sutarties 29 straipsnio. ETT pripažino, kad nors tokios nacionalinės taisyklės ir nebuvo suderinamos su Sutarties nuostatomis, tačiau Olandija galėjo remtis Sutarties 30 straipsniu (žmonių ir gyvulių gyvybės ir sveikatos apsauga) norėdama jas pateisinti, kadangi šiuo atveju EB lygiu nebuvo priimto jokio vienodinančio antrinės teisės akto. Remtis Sutarties 30 straipsniu buvo galima tik tokiu atveju, jei žmonių ir gyvulių sveikatos ir gyvybės, gabenant pavojingas gyvūninės kilmės atliekas, nebuvo galima apsaugoti kitomis, mažiau EB vidaus rinką ribojančiomis priemonėmis bei nepagrįstai apribojant eksportą tarp valstybių narių (11–17 dalys). Vadinasi, pastarojoje byloje ETT išsakė poziciją, jog neužtenka įrodyti, kad egzistuoja konkreti, eksportą ribojančią nacionalinę priemonę pateisinanti Sutarties 30 straipsnio išimtis. Dar reikia nustatyti, ar konkretus ribojimas yra proporcingas norimam tikslui pasiekti (tai visiškai atitinka Direktyvos 50/70 nuostatas [10]).

Dusseldorf byloje [31] ETT priėmė vieną iš įdomiausių ir pažangiausių sprendimų prekybos ir aplinkos apsaugos srityje [32, p. 1309]. Šioje byloje iškilo klausimas dėl nacionalinių Olandijos taisyklių, reguliuojančių tepalų filtrų atliekų gabenimą į Vokietijos įmonę perdirbti, atitiktis Sutarties 29 straipsniui atliekų tvarkymo ir perdirbimo srityje bei Sutarties 176 straipsnio aiškinimo klausimas². ETT nusprendė, kad Sutarties 176 straipsnis leidžia EB valstybėms narėms nustatyti konk-

² Sutarties 176 straipsnis nustato, kad pagal 175 straipsnį patvirtintos apsaugos priemonės neužkerta kelio valstybei narei ir toliau laikytis arba priimti griežtesnių apsaugos priemonių. Tokios priemonės turi atitikti Sutartį, ir apie jas valstybės narės yra įpareigosotos pranešti Europos Komisijai.

rečias nacionalines taisykles, jei jos suderinamos su Sutartimi (40–42 dalys). ETT atmetė Olandijos Vyriausybės pateiktą argumentą, kad tokia nacionalinė taisyklė galėjo būti pateisinta aplinkos apsaugos sumetimais (Sutarties 176 straipsniu), motyvuodamas, jog tokie argumentai – ekonominės prigimties, ir tai negalėjo pateisinti pagrindinių EB vidaus rinkos laisvių ribojimo (43–44 dalys). ETT atmetė ir kitą Olandijos Vyriausybės argumentą, kad ginčijama nacionalinė taisyklė galėtų būti pateisinama Sutarties 30 straipsnio išimtimis (žmonių gyvybės ir sveikatos apsauga), nes nebuvo jokių įrodymų, kad tepalų filtrų atliekų gabenimas keltų pavojų aplinkai ir žmonių sveikatai. Taigi ETT pripažino, kad Olandijos įstatymuose įtvirtinti ribojimai negalėjo būti pateisinami nei Sutarties 30 straipsnio išimtimis (žmonių gyvybės ir sveikatos apsaugos sumetimais), nei aplinkos apsaugos sumetimais (kaip rašytiniu privalomuoju reikalavimu pagal Sutarties 176 straipsnį) bei apribojo eksportą (45–50 dalys).

FEAD byloje [33] keltas klausimas, ar Danijos aplinkosaugos teisės normos, reglamentuojančios nepavojingų statybinių atliekų surinkimą ir perdirbimą, nepažeidžia Sutarties 29 straipsnio (29 dalis). ETT manymu, statybinės atliekos nebuvo pavojingos žmonių, gyvulių sveikatai ar augalams, todėl tokios nacionalinės priemonės buvo nesuderinamos su Sutarties 29 straipsniu. ETT nuomone, Sutarties 29 straipsnis draudžia tokį nekenksmingų atliekų surinkimą ir gavimą perdirbti, kuriame gali dalyvauti tik ribotas konkrečios savivaldybės įmonių skaičius, nes tokia sistema sudaro kliūtis eksportui, ypač jei gamintojai negali eksportuoti atliekų per tarpininkus. Todėl ginčijamos Danijos teisės normos sudarė kliūtis eksportui bei negalėjo būti pateisintos. Ši byla svarbi dar ir tuo, jog ETT nustatė, kad Sutarties 174 straipsnio 2 dalimi³ taip pat galima remtis sprendžiant lygiaverčio poveikio priemonių pateisinamumo klausimą (30–34, 37–51 dalys).

Reikšminga ir *Wilfried Monsees* byla [34], kurioje ginčas kilo dėl Austrijos teisės aktų, reglamentuojančių maksimalią gyvų gyvulių, vežamų skersti, kelionės trukmę ir nuotolius (2 dalis). ETT nustatė, kad Sutarties 30 straipsnis nebegali būti taikomas, jeigu yra priimta konkrečią sritį vienodinanti direktyva. Tokia direktyva buvo priimta ir šiuo klausimu, bet ginčas kilo po to, kai ji buvo priimta, bet dar nebuvo pasibaigęs direktyvos perkėlimo į nacionalinę teisę terminas. ETT pripažino, jog šiuo laikotarpiu EB valstybė narė vis dar galėjo remtis Sutarties 30 straipsniu, ketindama pateisinti jos nacionaliniuose teisės aktuose nustatytus ribojimus gyvulių gyvybės ir sveikatos apsaugos sumetimais, bet tik tokiu atveju, jei tokie ribojimai buvo būtini siekiant tikslo, t. y. proporcingi. Ginčijamu atveju apsaugoti gyvulių sveikatą buvo galima mažiau ribojančiomis priemonė-

³ Sutarties 174 straipsnio 2 dalis nustato, jog valstybės narės turi imtis prevencinių priemonių, kad žala aplinkai pirmiausia būtų atitaisoma ten, kur yra jos šaltinis, ir kad atlygina teršėjas. Šiuo požiūriu aplinkos apsaugos reikalavimus atitinkančios derinimo priemonės prireikus apima ir aplinkos sąlygą, leidžiančią valstybėms narėms dėl neekonominių priežasčių imtis laikinų priemonių, kartu taikant joms Bendrijos tikrinimo tvarką.

mis, todėl Austrijos įstatymo nuostatos pažeidė Sutarties 29 straipsnį ir negalėjo būti pateisinamos (19–31 dalys).

Labai įdomi bei svarbi *Commission v. Belgium* [35] byla, kurią galima analizuoti tiek atskirai, tiek bendrai taikomų priemonių kontekste. Belgijoje galiojo įstatymas, numatantis, kad radijo bangų siuntimo ir priėmimo aparatūra (toliau – aparatūra) turi būti sertifikuota. Šis nacionalinio įstatymo reikalavimas buvo vienodai taikomas tiek aparatūrai, skirtai Belgijos rinkai, tiek tai aparatūrai, kurią siekta eksportuoti. Tačiau eksporto atveju aparatūra buvo atleidžiama nuo sertifikavimo procedūros (3–5 dalys). ETT sprendime pripažino, kad tokios Belgijos įstatymo nuostatos nepažeidė Sutarties 29 straipsnio, nes nenustatė skirtingų prekybos režimų (23–25, 26 dalys). Šis ETT sprendimas buvo visai pagrįstas – Belgija buvo suinteresuota minėtos aparatūros eksportu į kitas valstybes nares ir eksportui nustatė palankų režimą. Kai kurių užsienio autorių nuomone [36, p. 151], šioje byloje iškilo atvirkštinės diskriminacijos klausimas, kurį ETT išsprendė pakankamai paprastai – pripažino, kad ji leistina (nors byloje ir nėra vartojama atvirkštinės diskriminacijos sąvoka). Su šia nuomone negalima visiškai sutikti. Konstatuotina, kad Belgijos įstatymas ta apimtimi, kokia jis nustatė privalomumą sertifikuoti aparatūrą, galėtų būti pripažįstamas kaip bendrai taikoma nediskriminuojanti priemonė. Tačiau ta apimtimi, kokia eksportuojama aparatūra buvo atleista nuo sertifikavimo procedūros, galėtų būti pripažįstama kaip atskirai taikoma priemonė, kuri nėra diskriminuojanti, kadangi ji nediskriminavo nacionalinėje rinkoje esančios aparatūros, priešingai, atsižvelgiant į Belgijos suinteresuotumą aparatūros eksportu į kitas EB valstybes nares, pagerino jos padėtį bei sudarė geresnes sąlygas būti išvežtai iš Belgijos teritorijos, nepablogindama nacionalinėje rinkoje esančios aparatūros padėties (t. y. jos nediskriminuodama), todėl neturėtų būti draudžiama Sutarties 29 straipsnio. Taigi šioje byloje ETT iš esmės pripažino, kad ir atskirai taikomos priemonės gali būti nediskriminuojančios, todėl nepažeidžiančios Sutarties 29 straipsnio.

Apibendrinant darytina išvada: atskirai ir bendrai taikomos diskriminuojančios priemonės pažeidžia Sutarties 29 straipsnį, bet gali būti pateisinamos tiek Sutarties 30 straipsnio išimtimis, tiek pagal 174 straipsnio 2 dalį arba 176 straipsnį, konstatavus, jog jos yra proporcingos. Pateisinti galima tik tokiu atveju, jei nėra priimtos konkrečią sritį vienodinančios direktyvos. Galima situacija, kai atskirai taikomos priemonės bus nediskriminuojančios. Šiuo atveju jos neturėtų pažeisti Sutarties 29 straipsnio.

IŠVADOS

1. Sutarties 29 straipsnis draudžia kiekybinius eksporto apribojimus ir lygiaverčio poveikio priemones. Lygiaverčio poveikio priemonės skirstomos į bendrai ir atskirai taikomas bei į diskriminuojančias ir nediskriminuojančias priemones.

2. Kiekybiniai eksporto apribojimai – tai nacionalinės priemonės, kurios visiškai arba iš dalies (tai priklaus-

so nuo aplinkybių) riboja prekių eksportą. Kiekybiniai eksporto apribojimai visais atvejais pažeidžia Sutarties 29 straipsnį, tačiau gali būti pateisinami.

3. Sutarties 29 straipsnį pažeidžia tik tokios lygiavėčio poveikio priemonės, kurių specialus tikslas arba taikymo rezultatas – apriboti eksportą, taip įtvirtinant skirtingą režimą tarp valstybės vidaus prekybos ir eksporto ir nacionalinei produkcijai/nacionalinei vidaus rinkai suteikiant prioritetą varžant eksporto rinką. Taigi konstatuotina, kad Sutarties 29 straipsniui prieštarauja tik diskriminuojančios nacionalinės priemonės. Diskriminuojančios priemonės dažniausiai taikomos atskirai. Tačiau ir bendrai taikomos priemonės gali būti diskriminuojančios. Taip atsitinka tais atvejais, kai nacionalinė priemonė vienodai taikoma tiek vietinėms, tiek eksportuojamoms prekėms, bet dėl tokio taikymo atsiranda eksporto į kitas valstybes nares ribojimų.

4. Bendrai taikomos nediskriminuojančios priemonės nepažeidžia Sutarties 29 straipsnio. Tačiau galima situacija, kai ir atskirai taikomos priemonės nebus diskriminuojančios, todėl taip pat neprieštaraus Sutarties 29 straipsniui. Tai reiškia, kad valstybės narės, tokias priemones nustatydamos savo nacionaliniuose teisės aktuose, nepažeis Sutarties nuostatų.

5. Diskriminuojančias bendrai ir atskirai taikomas priemones galima pateisinti konstatavus, kad tokios priemonės yra proporcingos.

LITERATŪRA

1. **Consolidated** Version of the Treaty Establishing the European Community, OJ C 325-33, 2002.
2. **Philipson A.** Internal Market DG. European Commission. Guide to the concept and practical application of articles 28–30 EC, January 2001. // http://www.europa.eu.int/comm/enterprise/regulation/goods/docs/art2830/gui-deart2830_en.pdf; prisijungimo laikas: 2006-01-27.
3. **Andenas M., Gut T. and Pannier M.** Free Movement of capital and National Company Law // European Business Law Review. 2005. Vol. 16.
4. **Case 2/73 Geddo v. Ente Nazionale Risi** [1973] ECR 865.
5. **Wyatt D. & Dashwoods A.** European Union Law. 4th edition. – London: Sweet and Maxwell Ltd, 2000.
6. **Steiner J. and Woods L.** Textbook on EC Law. 8th edition. – Oxford: Oxford University Press, 2003.
7. **Case 7/68 Commission of the European Communities v. Italian Republic** [1968] ECR.
8. **Case C-5/94 R v. MAFF, ex parte Hedley Lomas (Ireland) Ltd** [1996] ECR I-2533.
9. **Case C-1/96 R v. MAFF, ex parte Compassion in World Farming** [1998] ECR I-1251.
10. **Commission** Directive 70/50/EEC of 22 December 1969 based on the provisions of Article 33 (7), on the abolition of measures which have an effect equivalent to quantitative restrictions on imports and are not covered by other provisions adopted in pursuance of the EEC Treaty, OJ L 13-39, 1970.
11. **Lygiavėčio** poveikio priemonių skirstymas į bendrai ir atskirai taikomas priemones pateikiamas šių autorių darbuose: Oliver P. Some further reflections on the scope of articles 28-30 (ex 30-36) EC // Common Market Law Review. 1999. Vol. 36. Steiner J. and Woods L. Textbook on EC Law. 8th edition. – Oxford: Oxford University Press, 2003.
12. **Case 15/79 P.B. Groenveld BV v. Produktschap voor Vee en Vlees** [1979] ECR 3409.
13. **Lygiavėčio** poveikio priemonių skirstymas į diskriminuojančias ir nediskriminuojančias priemones analizuojamas šių autorių darbuose: Craig P., de Burca G. EU law. Text, cases and materials. 3rd edition. – Oxford: Oxford University Press, 2003. Oliver P. and Roth W. H. The Internal Market and the Four Freedoms // Common Market Law Review. 2004. Vol. 41.
14. **Case C-53/76 Procureur de la Republique de Besancon v. Les Sieurs Bouhelier** [1977] ECR 197.
15. **Case 8/74 Procureur du Roi v. Dassonville** [1974] ECR 837.
16. **Craig P., de Burca G.** EU law. Text, cases and materials. 3rd edition. – Oxford: Oxford University Press, 2003.
17. **Case 120/78 Rewe Zentrale v. Bundes – monopolverwaltung fur Branntwein** [1979] ECR 649.
18. **Joined Cases C-267/91 and C-268/91 Criminal Proceedings against Keck and Daniel Mithouard** [1993] ECR I-6097.
19. **Opinion** of Mr Advocate General Capotorti delivered on 27 September 1979 in Case 15/79 P.B. Groenveld BV v. Produktschap voor Vee en Vlees [1979] ECR 3409.
20. **Case 155/80 Summary proceedings against Sergius Oebel** [1981] ECR-1993.
21. **Opinion** of Mr Advocate General Capotorti delivered on 27 May 1981 in Case 155/80 Summary proceedings against Sergius Oebel [1981] ECR 1993.
22. **Oliver P.** Some further reflections on the scope of articles 28-30 (ex 30-36) EC // Common Market Law Review. 1999. Vol. 36.
23. **Case 237/82 Jongeneel Kaas BV v. state of the Netherlands** [1984] ECR 483.
24. **Steiner J. and Woods L.** Textbook on EC Law. 8th edition. – Oxford: Oxford University Press, 2003.
25. **Case C-469/00 Ravil S.a.r.l. v. Bellon Import S.a.r.l. and Biraghi SpA** [2003] ECR I-5053.
26. **Case C-108/01 Consorzio del Prosciutto di Parma and Salumificio S. Rita SpA v. Asda Stores Ltd. and Hygrade Foods Ltd** [2003] ECR I-5121.
27. **Enchelmaier S.** Case C-469/00, Ravil S.a.r.l. v. Bellon Import S.a.r.l. and Biraghi SpA, [2003] ECR I-5053 (Full Court); Case C-108/01, Consorzio del Prosciutto di Parma and Salumificio S. Rita SpA v. Asda Stores Ltd. and Hygrade Foods Ltd., Judgments of 20 May 2003, [2003] ECR I-5121 (Full Court). The Ravil (“Grana Padano”) and Asda (“Parma Ham”) Case // Common Market Law Review. 2004. Vol. 41.
28. **Case C-172/82 Syndicat national des fabricants raffineurs d’huile de graissage v. Groupement d’interet economique ‘Inter-Huiles’** [1983] ECR 555.
29. **Mortelmans K.** The Relationship between the Treaty Rules and Community Measures for the Establishment and Functioning of the Internal Market – Towards a Concordance Rule // Common Market Law Review. 2002. Vol. 39.
30. **Case 118/86 Openbaar Ministerie v. Nertsvoederfabriek Nederland BV** [1997] ECR 3883.
31. **Case C-203/96 Dusseldorp and Others** [1998] ECR I-4075.
32. **Notaro N.** Case C-203/96 Chemische Afvalstoffen Dusseldorp BV and others v. Minister van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer, Judgment of the Sixth Chamber of the Court of 25 June 1998, [1998] ECR I-4075 // Common Market Law Review. 1999. Vol. 36.
33. **Case C-209/98 Entreprenorforeningens Affalds/ Miljosektion (FEAD) v. Kobenhavns Kommune** [200] ECR I-3743.

34. **Case C-350/97 *Wilfried Monsees v. Unabhängiger Verwaltungssenat für Kärnten*** [1999] ECR I-2921.
35. **Case C-80/92 *Commission of the European Communities v. Kingdom of Belgium*** [1994] ECR-1019.
36. **Barnard C.** *The substantive law of the European Union.* – Oxford: Oxford University Press, 2004.

THE PROHIBITION OF NON-FISCAL (NON-TARIFF) EXPORT RESTRICTIONS IN THE COMMON MARKET OF THE EUROPEAN UNION

Agnė Vaitkevičiūtė*

Mykolas Romeris University

S u m m a r y

The topic of non-fiscal (non-tariff) export restrictions in free market of the EU is being analyzed in this article. It is emphasized, that non-fiscal (non-tariff) export restrictions are quantitative restrictions on exports and measures having equivalent effect. Such restrictions are forbidden under article 29 of the Treaty. The rule of article 29 of the Treaty – one of the most important to ensure the effective functioning of the single market, stop various obstacles of free movement and restrict the freedom of action of the member states to regulate separate spheres of the single market.

Quantitative restrictions on exports always infringe article 29 of the Treaty, but can be justified on certain Treaty provisions.

Measures having equivalent effect can be distinguished to distinctly and indistinctly applicable measures and discriminatory and non-discriminatory measures. It is acknowledged, that non-discriminatory measures do not infringe article 29 of the Treaty, since such measures usually are indistinctly applicable. But up-to-date practice of the Court confirms that even indistinctly applicable measures can be discriminatory in such a case infringing article 29 of the Treaty.

Distinctly applicable measures infringe article 29 of the Treaty, because usually such measures are discriminatory. But the possibility, that even distinctly applicable measures can be non-discriminatory, is not discounted.

All discriminatory indistinctly and distinctly applicable measures can be justified on certain Treaty provisions taking into consideration the principle of proportionality.

Keywords: common market, member states, free movement of goods, export, good, non-fiscal (non-tariff) export restrictions, quantitative restrictions on exports, measures having equivalent effect, distinctly applicable measures, indistinctly applicable measures, discriminatory measures, non-discriminatory measures.

* Doctoral Candidate of Department of European Union Law, Law Faculty, Mykolas Romeris University.